

Motion till riksdagen 2019/20:613

av **Jimmy Ståhl m.fl. (SD)**

Post och it i hela landet

Innehållsförteckning

1 Förslag till riksdagsbeslut.....	2
2 Prioriteringar för att stärka post och it i hela landet	2
2.1 Stärka bredbandsutbyggnaden på landsbygden	2
2.2 It-säkerhet	3
2.2.1 Skärpt straffskala vid dataintrång	3
2.2.2 Bevara och säkra samhällsviktig it-infrastruktur	3
2.2.3 Telia	3
2.2.4 Säker upphandling och utbyggnad av it-infrastruktur.....	3
2.2.5 Säkerhetsrutiner för viss it-infrastruktur	4
3 Post	4
3.1 Postutdelning i glesbygd.....	4
3.2 Postnord	5
3.2.1 Effektivisering.....	5
3.2.2 Samhällsuppdrag	5
3.2.3 Transporter	5
3.3 Samdistribution.....	6
4 It.....	6
4.1 5G-nätet	7
4.2 Fasta nätet	7
4.3 Utbyggnad av bredband	7

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka bredbandsutbyggnaden på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över straffskalan för dataintrång och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bevara samhällsviktig it-infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utförsäljning av Telia och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om säker upphandling och utbyggnad av viss it-infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om säkerhetsrutiner för viss it-infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör ge Postnord uppdraget att vidta nödvändiga effektiviseringsåtgärder och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som skapar bättre balans mellan ekonomiska mål och samhällsuppdrag och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kontroller av leverantörer vid upphandling av tjänster för transporter och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten till samdistribution och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda det kommande 5G-nätets behov och möjligheter till god täckning i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att aktörer inte ska tillåtas avbryta en fast teleförbindelse om det inte finns ett fullgott alternativ och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ökad samordning bör ske vid dragningen av fiber och tillkännager detta för regeringen.

2 Prioriteringar för att stärka post och it i hela landet

2.1 Stärka bredbandsutbyggnaden på landsbygden

Bredband på landsbygden är en grundförutsättning då befolkningen alltmer blir beroende av en snabb och stabil internetuppkoppling för såväl arbete som fritid. Tillgång till internet är även en demokratifråga, där medborgare ges möjlighet att ta del av information och delta i den digitala samhällsdebatten. Detta minskar polariseringen mellan stad och landsbygd. Landsbygdskommitténs mål om att 100 procent av befolkningen ska ha tillgång till snabbt internet år 2025 är positivt. Målet i bredbandsstrategin som togs fram 2009 innebär att 95 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s redan 2020. Tyvärr kommer inte regeringen klara av att leverera målen

i bredbandsstrategin. Bredbandsutbyggnaden på landsbygden ska stärkas för att möjliggöra målet i bredbandsstrategin om att 95 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s redan år 2020.

2.2 It-säkerhet

Lagring av information i dagens it-samhälle skiljer sig markant från den tidigare fysiska lagringen. Information som sparades exempelvis i ett kassaskåp hade därmed vissa fördelar gentemot lagring i exempelvis dagens molntjänster. Ingen lagring har klassats som absolut säker. Inte heller information som lagras på internet och klassificeras som säker för all framtid. Hur privatpersoner, företag eller nationer säkerställer att information inte läcker ut via mänskliga faktorn eller skadliga programvaror är en framtida utmaning.

2.2.1 Skärpt straffskala vid dataintrång

Vid olika typer av dataintrång kan de skadliga effekterna variera stort för den enskilde. En privatperson kan få sin hårddisk förstörd på grund av skadliga virusprogram. Följder kan bli förlorade fotografier på familjen eller utpressning där offret tvingas betala lösen för att återfå tillgång till sin hårddisk. Företag kan råka ut för samma problem eller att andra personer, företag eller nationer söker få tag i företagshemligheter, tillskansa sig ekonomiska eller andra maktfördelar. Illegal informationshantering kan få diplomatiska konsekvenser. Påföljder kan sträcka sig ännu längre om flera företag och nationer är inblandade. Påföljden av ett intrång behöver motsvara de skadliga effekter för den som drabbas. Straffskalan för dataintrång behöver skärpas och spannet i straffskalan för dataintrång behöver ses över.

2.2.2 Bevara och säkra samhällsviktig it-infrastruktur

Alla företag bör tillåtas konkurrera på lika villkor och därmed ges möjlighet att investera i alla typer av områden som exempelvis it-infrastruktur. Beträffande viss infrastruktur kan dock andra intressen än marknadsmässiga övervägas. Möjligheten till fri konkurrens kan därmed i vissa fall begränsas, särskilt gällande nationella säkerhetsintressen. Viss infrastruktur som har nationellt säkerhetsintresse bör inte kunna säljas ut. Vid en avyttring av statliga bolag som innehar infrastruktur av nationellt intresse, ska dessa delar av bolaget delas upp och behållas i statlig kontroll. En utredning som har till mål att säkerställa samhällsviktig it-infrastruktur ska tillsättas.

2.2.3 Telia

Vid en eventuell utförsäljning av Telia Company AB bör bolaget delas in i flera delar. De delar som då innehåller samhällsviktig it-infrastruktur bör behållas.

2.2.4 Säker upphandling och utbyggnad av it-infrastruktur

Sverige har i dagsläget inte laglig möjlighet att stoppa ett bolag som handhar mobiltelefonsystem från att delta i utbyggnaden av exempelvis 5G-nätet, inte ens med hänsyn till rikets säkerhet. En säkerhetsskyddslag finns dock som skyddar försvaret och bland annat Regeringskansliet. Den nya 5G-tekniken kommer att integreras i stort sett alla delar av samhället, därmed kommer även den som har tillgång till systemen ges utökade möjligheter att ta del av teknisk och allmänkänslig information.

Upphandlingsförfaranden behöver ses över för att säkerställa att informationsflöden och funktioner inte faller i orätta händer och att vissa bolag faktiskt kan exkluderas ifrån upphandlingar.

2.2.5 Säkerhetsrutiner för viss it-infrastruktur

Viss infrastruktur är särskilt känslig för dataintrång då information gällande bland annat medborgare, militär eller politisk ledning kan hamna i orätta händer. Anledningen till dataintrång kan vara av olika känslig karaktär. En enskild datakunnig person kan lyckas penetrera eller ”hacka” sig in i olika säkerhetssystem ”för att endast bevisa att det går”, dock utan ont uppsåt. Samma person kan även ingå i ett nätverk med koppling till terrorverksamhet, utgången av dataintrånget kan därmed få fatala konsekvenser.

Det finns nationer vars lagar kan utkräva särskild information ifrån sina egna medborgare och inhemska bolag oavsett bolagens globala placering. Vilka krav eller innehåll i informationen som kan eller har lämnas ut är dock oklart, men beroende på exempelvis personers befattningar eller bolagens arbetsområde kan konsekvenser bli stora för den enskilde eller företaget. Företag kan tvingas bryta mot antingen EU-rätt, bland annat GDPR eller nationella lagar, beroende på företagets placering. Detta kan ställa företaget i en mycket svår situation. Om dataintrånget är av extra känslig karaktär och dessutom beordrats av främmande makt kan även diplomatiska relationer skadas.

Alla företag kan drabbas av förluster eller stölder av it-information. Det kan ske fysiskt på plats, genom digitala angrepp utifrån eller via interna misstag. Huvudmålet är i första hand att stoppa möjligheterna att läcka information och inte själva företaget. Det uppstår dock problem om vissa nationer utstuderat använder sina egna bolag, befolkning eller auktoritet till att illegalt inhämta it-information utanför sin egen nationsgräns.

All kommunikation måste klassas som osäker, även om en anläggning är digitalt fysisk åtskild ifrån omvärlden. Lösningen ligger i att försvåra och skapa fysiska, digitala och juridiska, men även diplomatiska, hinder. Möjligheter ska skapas i att viss svensk digital infrastruktur är säkerhetskrypterad, att hårdvaran och mjukvaran placeras på rätt ställen och att tillgång till särskilt känslig information sker genom särskild behörighet. Säkerhetsrutinerna för viss it-infrastruktur behöver ses över.

Sverigedemokraterna vill

- stärka bredbandsutbyggnaden på landsbygden
- skärpa straffskalan vid dataintrång
- bevara samhällsviktig it-infrastruktur
- behålla Telias samhällsviktiga it-infrastruktur
- säkra upphandlingen och utbyggnaden av viss it-infrastruktur
- införa nya säkerhetsrutiner för samhällsviktig infrastruktur.

3 Post

3.1 Postutdelning i glesbygd

Postlagen stadgar att en posttjänst ska finnas i hela landet och att tjänsten ska möjliggöra att alla kan ta emot brev och andra adresserade försändelser som väger högst 20 kg. Det utgör grunden i den samhällsomfattande posttjänsten. God kvalitet och rimliga

priser för befordrande av försändelser är andra krav. Att 85 procent av 1:a klassbrevens ska levereras påföljande arbetsdag och 97 procent inom tre dagar är ytterligare krav på posttjänsten. Uppdraget att tillhandahålla postutdelning regleras av postlagen (2010:1045). Post- och telestyrelsen (PTS) har utfärdat allmänna råd (PTSFS 2008:6). Det finns uppenbarligen en möjlighet att försämra postgången i glesbygd, utan att för den skull strida mot postlagen. Denna möjlighet att begränsa postgången för privatpersoner och företag i glesbygden måste stoppas. Brev och paket skall levereras i tid oavsett var man bor i Sverige och det är något som människor med rätta kan kräva. Regeringen har det yttersta ansvaret för att postgången över hela riket skall fungera, men med sjunkande lönsamhet och lägre volymer är det dock en utmaning som behöver hanteras.

Vi menar ändå att det måste vara möjligt att bo och verka i hela landet, därför bör regeringen se över möjligheterna att förbättra service för postutdelning i glesbygd.

3.2 Postnord

3.2.1 Effektivisering

Det har väl inte undgått någon att postutdelningen fungerat dåligt under flera års tid. Det krävs därmed kraftiga och strukturella förändringar för att posten som samhällsservice ska fungera tillfredsställande. Postnord måste höja sin förmåga att leverera försändelser i tid, för att kunder inte ska drabbas av inkassokrav eller missa inbokade sjukhusbesök. Boende och företag på landsbygden är dock de största förlorarna när postgången inte fungerar tillfredsställande. Postnord har inte klarat av sitt samhällsuppdrag och det behövs strukturella förändringar och att verksamheten effektiviseras på ett sådant sätt att breven kommer fram i tid. Regeringen bör skyndsamt ge Postnord uppdraget att vidta nödvändiga åtgärder.

3.2.2 Samhällsuppdrag

Postnord har fått tuffa finansiella mål, ett förhållande som direkt påverkar personalens situation. Underbemanning, otrygga anställningar och ständigt utnyttjande av bemanningsföretag blir därmed resultatet. Postverksamheten förändras dessutom i grunden i och med en allt större digitalisering, vilket leder till minskade intäkter. De förändringar vi ser i posthanteringen är snabba och omfattande. Brevförsändelser minskar dramatiskt eftersom de elektroniska alternativen erbjuder avsevärt snabbare tjänster. Däremot ökar paketförsändelser och det beror på en snabb ökning av e-handeln. Därmed blir även hanteringen av paketförsändelser en allt mer betydande del av Postnords verksamhet. I dag kännetecknas paketmarknaden av en fungerande konkurrens mellan olika aktörer, det är viktigt att denna upprätthålls. Det övergripande målet bör vara en väl fungerande postgång i hela landet samt en sund och välbalanserad ekonomi. Regeringen bör därmed återkomma till riksdagen med förslag som skapar en bättre balans mellan ekonomiska mål och Postnords samhällsuppdrag.

3.2.3 Transporter

I juni i år publicerades en artikel i tidningen Proffs om att en Postordtransport rapporterats för otillåtet cabotage. Trafikpolisen i Skara stoppade en bulgarisk dragbil med en svenskregistrerad trailer. Föraren var från Makedonien, han saknade förartillstånd och

kunde heller inte bevisa att dragbilen kommit in i landet med en internationell transport. Transporten, som kördes på uppdrag av Postord, rapporterades därmed för otillåtet cabotage, för att inte ha följt gällande regelverk. Statsägda bolag ska ovillkorligen ha bättre kontroller av leverantörer vid upphandling av tjänster än hur det sker i dag, för att transporter ska följa gällande regelverk.

3.3 Samdistribution

Samdistribution av brev och tidningar kan öka både tids- och kostnadseffektiviteten. Ur miljösynpunkt kan en sådan lösning vara intressant då färre transporter behövs. Distribution av tidningar och brev har i dag olika tidpunkt för leverans, men kan samordningsvinster och ett mer robust system för postgång i glesbygd skapas genom en sådan lösning bör det alternativet prövas. Postförordningen anger att minst 85 procent av de brev som lämnats in för övernattbefordran, innan angiven senaste tid, ska delas ut inom landet, senast påföljande arbetsdag. Kravet gäller oavsett var i landet försändelsen lämnats in. Minst 97 procent av försändelserna skall ha delats ut inom tre påföljande arbetsdagar. Med dessa krav blir det mycket svårt att uppnå kraven på distribution av brev och tidningar inom angiven tid för 85 procent av försändelserna, eftersom brev och tidningar har olika tider för utdelning. En möjlighet för samdistribution av brev och tidningar kan vara att minst 95 procent av brev och tidningar skall delas ut senast andra arbetsdagen räknat från inlämningsdagen.

Sverigedemokraterna vill

- förbättra postutdelning i glesbygd
- effektivisera Postnord
- se över Postnords samhällsuppdrag
- att Postnords rutiner gällande upphandlade transporter ses över
- utöka möjligheten till samdistribution av brev och tidningar.

4 It

Sverige har varit ett av de främsta länderna i världen när det gäller digitalisering. Det har genom åren satsats mycket pengar och resurser för att it skall bli en allmän tillgång för landets invånare. En historiskt sett lyckosam satsning. Det räcker inte att stanna med detta och därmed tappa fart i den digitala utvecklingen. Sverige ska bibehålla sina ambitioner att vara bäst i världen att utnyttja digitaliseringens möjligheter. Det förutsätter ett robust bredband i hela landet med hög överföringskapacitet. Samtliga invånare ska ha jämlika villkor att bo och verka i olika delar i landet och det arbetet måste prioriteras. En snabb internetuppkoppling är en grundläggande förutsättning för att kunna bo, leva och driva företag i hela landet. Det är dock extra viktigt i de delar av landet som är glesbefolkade. Alltjämt saknar delar av landet tillgång till ett snabbt och stabilt bredband. Dessutom skiljer det i utbyggnadstakten mellan olika delar av landet samt att finns det kunder som inte fått sitt bredband levererat trots tecknade avtal.

Den digitala tekniken har genererat och kommer även framöver att generera nya möjligheter att utveckla nya välfärdstjänster. Många hanterar sin privatekonomi via internetlösningar och allt fler arbetar uppkopplat mot företag eller kunder. De digitala lösningarna skapar oändliga möjligheter att arbeta hemma eller ute på fältet. Med allt

fler användningsområden inom de digitala tjänsterna kan människan minska behovet av resor, vilket även får en positiv inverkan på miljön. När det gäller sjukvård och omsorg, nyttjas redan den digitala tekniken för att lösa enklare fall på distans. När allt mer av tjänster, arbete, vård och andra viktiga delar i människors vardag flyttar till det digitala rummet behöver även invånare i de glesbefolkade delarna av Sverige ges samma förutsättningar.

4.1 5G-nätet

Regeringen har skapat en bredbandsstrategi, vilket innebär att 95 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s redan år 2020. Detta är något att stå bakom. Positivt är även utbyggnaden av 5G-nätet. Regeringen ska på sikt säkerställa att det kommande 5G-nätet vid behov har en god täckning i hela landet. Detta även om utbyggnaden troligtvis i ett tidigt skede sker gradvis och i prioriterade områden för att säkerställa både funktion och säkerhet. Myndigheterna bör även följa utbyggnaden av 5G-nätet samt utvecklingen av 5G-tekniken.

4.2 Fasta nätet

Det pågår en avveckling av det fasta telefonnätet i syfte att ersättas med fiber eller mobil teknik. Detta innebär att Telia i vissa områden ersätter fast telefoni med lösningar via mobilnätet. Förändringen innebär också att bredband via telefonjacket (ADSL) ersätts med fiber eller mobilt bredband. För många abonnenter innebär den här förändringen att kostnaderna ökar markant. Att tvingas lämna en fungerande lösning, om än med lägre hastighet, och tvingas ansluta sig till exempelvis mobila lösningar kan öka kostnaderna markant.

Att "klippa" det fasta kopparnätet leder alltför ofta till överbelastningar i det befintliga nätet. Men även de mobila systemen blir överbelastade. Det ökar frustrationen hos konsumenterna som betalat för en väl fungerande internetuppkoppling. Ansvariga gör ingenting för att lösa frågan om ett stabilt bredband för hela befolkningen. För att förhindra att människor lämnas utan möjlighet till en fungerande kommunikation ska den aktör som i dag distribuerar telefoni- och bredbandstjänster inte tillåtas avbryta den befintliga tjänsten om det inte finns ett fullgott alternativ till en rimlig kostnad på plats.

4.3 Utbyggnad av bredband

För att påskynda och underlätta utbyggnaden av bredband bör större samordning ske vid installation av fiber. Detta kan ske vid exempelvis åtgärder i mark genom kablar eller tomma rör. Dessutom kan kulvertar och kabelrännor utmed väg- och järnvägsnätet med fördel utnyttjas om kapacitetsutrymme finns.

Sverigedemokraterna vill

- utreda behovet och täckningsmöjligheten av 5G-nätet
- att fast telefoni inte ska avbrytas om inte alternativ finns
- utöka samordning vid dragning av fiber.

Jimmy Ståhl (SD)

Thomas Morell (SD)

Anne Oskarsson (SD)

Patrik Jönsson (SD)